

Розділ 1. Теоретичні аспекти гірськолижного туризму

- 1.1. Поняття та особливості гірськолижного туризму
- 1.2. Світові тенденції розвитку гірськолижного туризму
- 1.3. Правові та економічні аспекти регулювання гірськолижного туризму

Розділ 2. Аналіз розвитку гірськолижного туризму в Польщі (на прикладі курорту Закопане)

- 2.1. Загальна характеристика туристичної галузі Польщі
- 2.2. Особливості розвитку курорту Закопане
- 2.3. Вплив гірськолижного туризму на економіку регіону

Розділ 3. Проектування авторського маршруту гірськолижного туризму в Закопане

- 3.1. Концепція нового туристичного маршруту
- 3.2. Інфраструктурне забезпечення маршруту
- 3.3. Прогноз ефективності впровадження маршруту

Висновки

5. Перелік графічного матеріалу

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. _____ Дата _____ видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Термін виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Завдання на дипломну роботу. План роботи	24.02.2025	
2.	Вступ		
3.			
4.			
5.			
6.	Висновки		
7.	Розробка графічного матеріалу		
8.	Оформлення пояснювальної записки		

9.	Подача проекту на попередній захист та рецензування		
----	---	--	--

Студентка _____
(підпис)

Григорян С.Г.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

Кучеренко Н.М.
(прізвище та ініціали)

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет геоінформаційних систем та управління територіями

(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра геоінформатики і фотограмметрії

(повна назва кафедри)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломного проекту (роботи)
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему:

**«Розвиток гірськолижного туризму в Польщі на прикладі курорту
Закопане»**

Виконала: студентка 4 курсу, групи ТУР-
21

Напряму підготовки:

24 «Сфера обслуговування»

спеціальності:

242 «Туризм»

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Григорян С.Г.

(прізвище та ініціали)

Керівник ст. викладач Кучеренко Н.М.

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Київ - 2025 року

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття та особливості гірськолижного туризму

1.2. Світові тенденції розвитку гірськолижного туризму

1.3. Правові та економічні аспекти регулювання гірськолижного туризму

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В ПОЛЬЩІ (НА ПРИКЛАДІ КУРОРТУ ЗАКОПАНЕ)

2.1. Загальна характеристика туристичної галузі Польщі

2.2. Особливості розвитку курорту Закопане

2.3. Вплив гірськолижного туризму на економіку регіону

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. ПРОЕКТУВАННЯ АВТОРСЬКОГО МАРШРУТУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКОПАНЕ

3.1. Концепція нового туристичного маршруту

3.2. Інфраструктурне забезпечення маршруту

3.3. Прогноз ефективності впровадження маршруту

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Гірськолижний туризм є одним із найпопулярніших видів активного відпочинку в усьому світі. Він поєднує фізичну активність, рекреацію та можливість насолоджуватися мальовничими природними ландшафтами. Сьогодні цей напрям туризму активно розвивається, завдяки вдосконаленню інфраструктури, розширенню послуг та зростанню попиту серед туристів. У цьому контексті досвід європейських країн, зокрема Польщі, є особливо цінним. Польща є однією з найпопулярніших гірськолижних країн Центральної Європи, а її головний зимовий курорт — Закопане — щороку приваблює тисячі туристів з усього світу.

Актуальність теми дослідження. Розвиток гірськолижного туризму відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку регіонів. Він сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та залученню інвестицій. Польський досвід розвитку цієї сфери може бути корисним для інших країн, зокрема для України, яка також має значний туристичний потенціал у гірських регіонах. Вивчення особливостей розвитку курорту Закопане дозволить не лише оцінити ефективність управління туристичними ресурсами в Польщі, а й розробити рекомендації для удосконалення гірськолижного туризму в Україні.

Метою даної роботи є аналіз розвитку гірськолижного туризму в Польщі на прикладі курорту Закопане, а також розробка авторського туристичного маршруту, що сприятиме підвищенню привабливості регіону.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- Дослідити теоретичні основи розвитку гірськолижного туризму;
- Проаналізувати сучасний стан та тенденції розвитку гірськолижного туризму в Польщі;
- Оцінити туристичний потенціал курорту Закопане, його інфраструктуру та конкурентні переваги;

- Розробити авторський туристичний маршрут, враховуючи природні, економічні та інфраструктурні особливості регіону.

Об'єктом дослідження є гірськолижний туризм як важлива складова туристичної індустрії.

Предметом дослідження виступає розвиток гірськолижного туризму в Польщі на прикладі курорту Закопане.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі методи: аналіз наукової літератури та нормативно-правових документів для вивчення теоретичних аспектів розвитку гірськолижного туризму; порівняльний аналіз для оцінки польського досвіду; картографічне моделювання для розробки авторського туристичного маршруту.

Наукова новизна роботи. Новизна дослідження полягає у комплексному аналізі розвитку гірськолижного туризму в Польщі, визначенні ключових чинників успіху курорту Закопане та розробці нового туристичного маршруту, який може сприяти підвищенню туристичної привабливості регіону.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть бути корисними для туристичних компаній, органів державного управління у сфері туризму, а також студентів і науковців, які займаються проблемами розвитку туристичної індустрії. Запропонований туристичний маршрут може бути використаний як основа для створення нових туристичних продуктів у регіоні Закопане.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглянуто теоретичні основи розвитку гірськолижного туризму. У другому розділі проаналізовано сучасний стан гірськолижного туризму в Польщі на прикладі курорту Закопане. У третьому розділі запропоновано авторський туристичний маршрут та обґрунтовано його доцільність.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття та особливості гірськолижного туризму

Гірськолижний туризм є одним із провідних напрямів активного туризму, що поєднує спортивну, рекреаційну та економічну складові. Його розвиток обумовлений як природними умовами, зокрема рельєфом і кліматом, так і рівнем розвитку туристичної інфраструктури. Гірськолижний туризм має значний вплив на економіку регіонів, сприяючи формуванню нових робочих місць, залученню інвестицій, розвитку транспортної та готельної мережі, а також активізації малого та середнього бізнесу. Він також є важливим фактором збереження культурної спадщини та етнічної ідентичності гірських територій, оскільки формує попит на автентичні продукти, традиційну архітектуру та місцеві звичаї.

Гірськолижний туризм є частиною більш широкої системи туристичної діяльності, яка базується на загальній теорії систем. Відповідно до цієї концепції, будь-який вид туризму можна розглядати як комплекс взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдину цілісність. У контексті гірськолижного туризму такими елементами є природні ресурси, інфраструктура, туристичні потоки, економічні зв'язки та екологічні фактори. Важливим теоретичним підґрунтям для розгляду туризму як системи стала робота Л. Берталанфі, який у 1930-х роках сформулював теорію відкритих систем. Відповідно до цієї концепції, будь-яка система перебуває у постійній взаємодії з навколишнім середовищем, що дозволяє їй адаптуватися до змін та функціонувати в умовах динамічного ринку. Це особливо важливо для гірськолижного туризму, оскільки він значною мірою залежить від природних умов та змін клімату [1].

Розвиток гірськолижного туризму можливий лише за умови забезпечення належної інфраструктури та створення ефективної системи управління

туристичними потоками. Наукові дослідження в цій сфері наголошують на необхідності поєднання економічних, екологічних та соціальних аспектів розвитку туризму. Зокрема, В. Ф. Кіфяк визначає економічну систему як сукупність усіх видів економічної діяльності, спрямованих на виробництво, розподіл і споживання туристичних послуг. Це підтверджує необхідність комплексного підходу до розвитку гірськолижних курортів, оскільки вони включають не лише гірськолижні траси, але й заклади розміщення, харчування, транспортну інфраструктуру та сферу розваг [4].

Особливістю гірськолижного туризму є його сезонність, що впливає на стратегії розвитку курортів. У більшості регіонів гірськолижний сезон триває від 3 до 5 місяців на рік, що створює певні труднощі у функціонуванні туристичної індустрії. Для забезпечення економічної стабільності багато курортів розвивають додаткові види відпочинку, такі як літній екотуризм, велосипедні маршрути, альпінізм та термальні курорти. Важливим є також питання кліматичних змін, які можуть суттєво вплинути на гірськолижну галузь. В останні десятиліття використання штучного засніження стало одним із основних методів подолання нестачі природного снігу, що дозволяє продовжувати сезон і забезпечувати стабільний потік туристів

Гірськолижний туризм є високо капіталомістким видом туризму, що вимагає значних інвестицій у створення інфраструктури. Будівництво підйомників, снігових гармат, готельних комплексів, транспортних розв'язок та медичних установ потребує як державної підтримки, так і залучення приватного капіталу. З іншого боку, високі витрати на інфраструктуру роблять цей вид туризму економічно вигідним у довгостроковій перспективі, оскільки популярні гірськолижні курорти генерують значний прибуток і сприяють загальному розвитку регіону.

Окремим аспектом гірськолижного туризму є його вплив на навколишнє середовище. Інтенсивне використання природних ресурсів, вирубка лісів для

створення трас, штучне засніження та велика кількість туристів можуть призводити до деградації ландшафтів і втрати біорізноманіття. Тому сучасні курорти впроваджують принципи сталого туризму, що включають обмеження кількості туристів, використання екологічно чистих технологій та збереження природних екосистем. Важливу роль у цьому процесі відіграє державне регулювання, зокрема екологічні норми та стандарти для туристичних підприємств [3].

Розвиток гірськолижного туризму також залежить від культурної та соціальної складової. Гірські регіони мають унікальну етнічну та культурну спадщину, яка може стати додатковим фактором туристичної привабливості. Наприклад, традиційна архітектура, народні ремесла, гастрономічні традиції та місцеві фестивалі є важливими елементами туристичного продукту. Вони не лише сприяють економічному зростанню, але й допомагають зберегти місцеву ідентичність і культуру.

Рис. 1.1. Канатна дорога над зимовим Закопанім із видом на Татри
Джерело: інтернет-ресурс [23]

З точки зору світової статистики, гірськолижний туризм є однією з найбільш прибуткових галузей туристичної індустрії. За даними Ради Європи, гірські регіони охоплюють близько 35% території Європи, де проживає понад 25% населення. Карпатський регіон є важливим туристичним центром, що має значний потенціал для розвитку гірськолижного туризму. Однак, для реалізації цього потенціалу необхідно впроваджувати комплексні програми розвитку, що враховують екологічні, економічні та соціальні аспекти (Стадницький)

Гірськолижний туризм є багатограним явищем, що поєднує спортивну, економічну та соціокультурну складові. Його розвиток потребує значних інвестицій, ефективного державного регулювання та врахування екологічних аспектів. Незважаючи на виклики, цей вид туризму залишається важливим напрямом розвитку гірських регіонів, сприяючи економічному зростанню, збереженню культурної спадщини та покращенню якості життя місцевого населення. Впровадження сучасних технологій, адаптація до кліматичних змін та розвиток сталих форм туризму дозволять забезпечити стабільний розвиток гірськолижних курортів та підвищити їх конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

1.2. Світові тенденції розвитку гірськолижного туризму

Гірськолижний туризм є одним із найбільш популярних і динамічно зростаючих напрямів світової туристичної індустрії, який забезпечує сталий розвиток гірських територій та сприяє економічному зростанню регіонів. Його розвиток визначається комплексом факторів, включаючи соціально-економічні, екологічні, технологічні та кліматичні зміни, що формують нові виклики та можливості для туристичної індустрії.

Сучасні тенденції у сфері гірськолижного туризму обумовлені кількома глобальними процесами. Насамперед, відзначається стрімке зростання

урбанізації, що зумовлює потребу мешканців мегаполісів у відпочинку на природі, подалі від забрудненого повітря та стресових умов міського середовища. Гірськолижні курорти, пропонуючи активний відпочинок та екологічно чисті умови, стають привабливими для туристів, які прагнуть змінити обстановку та покращити фізичне й психоемоційне здоров'я [2].

Важливим аспектом є кліматичні зміни, що впливають на традиційні гірськолижні регіони. Потепління клімату призводить до скорочення тривалості природного снігового покриву, що змушує курорти адаптуватися до нових реалій. У відповідь на ці виклики активно впроваджуються технології штучного засніження, зокрема снігові гармати та спеціальні системи збереження снігу. Наприклад, у багатьох європейських країнах інвестують значні кошти у розвиток інфраструктури штучного снігу, що дозволяє продовжувати лижний сезон навіть у несприятливих погодних умовах.

Глобальна туристична індустрія також зазнає трансформацій у зв'язку зі стрімким розвитком цифрових технологій. Сьогодні все більше гірськолижних курортів використовують мобільні додатки, які допомагають туристам планувати свій відпочинок, бронювати готелі та отримувати інформацію про завантаженість трас у реальному часі. Віртуальна реальність дозволяє потенційним туристам ще до приїзду ознайомитися з особливостями трас, що підвищує їхню впевненість у виборі відповідного курорту.

Однією з ключових тенденцій є розвиток сталого туризму, орієнтованого на екологічну безпеку та збереження природного середовища. Зростає кількість гірськолижних курортів, які впроваджують екологічно чисті технології, зокрема використовують відновлювані джерела енергії, мінімізують використання пластику, впроваджують системи сортування відходів та заохочують туристів до екологічної поведінки. Наприклад, у багатьох альпійських курортах встановлюються сонячні батареї та вітрові електростанції, що дозволяють знизити вуглецевий слід туристичної діяльності.

Не менш важливим фактором є диверсифікація послуг, що пропонуються гірськолижними курортами. Сучасні туристи дедалі частіше шукають комплексний відпочинок, який поєднує не лише катання на лижах, а й інші активності, такі як оздоровчі програми, спа-процедури, гастрономічні тури та культурні заходи. Так, у Швейцарії, Франції та Австрії широко розвиваються концепції "ski-in/ski-out" – проживання безпосередньо біля трас, що дозволяє туристам швидко і зручно починати свій день на схилах [5].

Особливу увагу сьогодні приділяють питанням розвитку літнього гірського туризму. Багато курортів, які традиційно працювали лише в зимовий сезон, тепер активно залучають туристів і влітку, пропонуючи пішохідні маршрути, велотури, альпінізм, кінні прогулянки та інші види відпочинку. Це дозволяє не тільки підтримувати економічну активність регіонів протягом усього року, але й сприяє збільшенню туристичних потоків.

Ще одним важливим фактором, який впливає на розвиток гірськолижного туризму, є соціальні та економічні зміни у суспільстві. В останні роки спостерігається зростання середнього класу у країнах Азії, зокрема у Китаї та Індії, що призводить до збільшення попиту на зимові види відпочинку. У зв'язку з цим багато європейських курортів орієнтуються на нові ринки, пропонуючи спеціальні послуги для туристів з Азії, зокрема адаптоване меню, навчальні програми та зручну логістику.

Значний вплив на туристичну сферу має також глобальна пандемія COVID-19, яка змінила правила гри у гірськолижному бізнесі. Багато курортів були змушені запровадити нові стандарти безпеки, такі як електронні скі-паси, безконтактна оплата, онлайн-бронювання та обмеження кількості відвідувачів. Після пандемії зросла популярність індивідуальних турів та оренди шале, що дозволяє туристам уникати великих скупчень людей та почуватися безпечніше.

Загалом, гірськолижний туризм у світі розвивається під впливом складної взаємодії економічних, екологічних та соціальних факторів. Курорти

адаптуються до нових викликів, впроваджуючи інноваційні рішення та вдосконалюючи свою інфраструктуру. Основні тенденції розвитку включають технологічні новації, екологічну відповідальність, розширення спектру послуг та зміщення уваги на комфорт та безпеку туристів [10].

У майбутньому гірськолижний туризм продовжить трансформацію, і ключовими напрямками стануть подальше впровадження цифрових технологій, розвиток екологічно безпечних курортів та розширення можливостей для всесезонного відпочинку. Враховуючи світові зміни, гірськолижний туризм залишатиметься однією з найперспективніших галузей індустрії гостинності, яка не лише приносить економічні вигоди, а й сприятиме збереженню природного середовища та покращенню якості життя людей.

1.3. Правові та економічні аспекти регулювання гірськолижного туризму

Гірськолижний туризм є невід'ємною частиною економіки гірських регіонів, створюючи робочі місця, залучаючи інвестиції та сприяючи розвитку інфраструктури. Однак його розвиток потребує комплексного правового регулювання, яке охоплює використання природних ресурсів, екологічні стандарти, земельні відносини, безпеку туристів та підприємницьку діяльність. Окрім цього, важливу роль відіграють економічні аспекти, які включають державне стимулювання, інвестиційну політику, оподаткування та розвиток суміжних галузей.

Законодавство України містить низку норм, що регулюють туристичну діяльність загалом і гірськолижний туризм зокрема. Основним актом у цій сфері є Закон України "Про туризм", який визначає правові засади функціонування туристичної галузі та встановлює вимоги до суб'єктів туристичної діяльності. Одним із ключових положень закону є визначення стандартів безпеки для

туристів, що особливо актуально для гірськолижних курортів, де високий ризик травм [6].

Важливим аспектом є правове регулювання земельних відносин, адже розвиток гірськолижних курортів потребує значних територій, що часто розташовані в межах природоохоронних зон. Відповідно до Земельного кодексу України, землі можуть передаватися у користування або власність для туристичної діяльності, однак із дотриманням екологічних норм. Це особливо актуально для Карпатського регіону, де гірськолижний туризм розвивається в умовах природно-заповідного фонду.

Оскільки гірськолижні курорти передбачають використання природних ресурсів (ліси, водойми, гірські території), їх діяльність підпадає під дію Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Цей закон регулює питання екологічного контролю та впровадження екологічних стандартів у сфері туризму. Наприклад, будівництво нових туристичних об'єктів повинно проходити процедуру оцінки впливу на довкілля, а підприємства, що здійснюють діяльність у цій сфері, зобов'язані впроваджувати заходи з охорони природи, такі як мінімізація шкідливих викидів і збереження природного ландшафту.

Безпека туристів є ще одним важливим напрямом правового регулювання гірськолижного туризму. Відповідно до Закону України "Про охорону праці", експлуатація канатних доріг, підйомників та іншого обладнання повинна відповідати технічним нормам безпеки. Крім того, обов'язковим є створення рятувальних служб на курортах, а також наявність відповідного страхування для туристів. На міжнародному рівні стандарти безпеки регулюються нормами Міжнародної федерації лижного спорту (FIS), які встановлюють правила маркування трас, технічні вимоги до лижного спорядження та умови експлуатації гірськолижної інфраструктури.

Особливе значення для правового регулювання гірськолижного туризму має міжнародне співробітництво. Україна є учасницею Карпатської конвенції, яка визначає загальні принципи сталого розвитку гірських регіонів. Ця конвенція містить положення щодо збереження природного середовища, розвитку екологічного туризму та підтримки місцевих громад. Виконання її норм сприяє гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами та залученню міжнародних інвестицій у сферу туризму.

Гірськолижний туризм є однією з найбільш перспективних галузей економіки гірських регіонів, оскільки він створює робочі місця, сприяє розвитку суміжних галузей та стимулює надходження до місцевих бюджетів. Однак для його ефективного розвитку необхідні відповідні економічні механізми, такі як державне стимулювання, податкові пільги, залучення інвестицій та розвиток транспортної інфраструктури.

Одним із головних економічних чинників розвитку гірськолижного туризму є залучення інвестицій. Будівництво та модернізація туристичних об'єктів потребує значних капіталовкладень, які можуть надходити як від держави, так і від приватних інвесторів. В Україні діють державні програми підтримки розвитку туризму, зокрема в Карпатському регіоні, де активно фінансуються проекти створення нових готельних комплексів, розширення транспортної мережі та модернізації туристичних об'єктів. Крім того, залучаються міжнародні гранти, які спрямовані на розвиток екологічного та сталого туризму [8].

Податкове регулювання також відіграє важливу роль у розвитку гірськолижного туризму. В Україні діє спрощена система оподаткування, що дозволяє малим підприємствам, таким як готелі, ресторани та пункти прокату спорядження, сплачувати єдиний податок замість кількох різних зборів. Це значно спрощує ведення бізнесу та стимулює підприємців до відкриття нових закладів. Крім того, в деяких регіонах, зокрема в гірських районах,

запроваджуються податкові пільги для туристичного бізнесу, що сприяє залученню інвесторів.

Гірськолижний туризм має значний вплив на місцевий ринок праці. Курорти створюють робочі місця не лише безпосередньо в туристичній сфері, а й у суміжних галузях, таких як транспорт, будівництво, торгівля та сільське господарство. Наприклад, зростання попиту на туристичні послуги стимулює розвиток місцевих фермерських господарств, які постачають продукти харчування для готелів і ресторанів.

Однак, незважаючи на значний економічний потенціал, гірськолижний туризм в Україні стикається з низкою проблем, серед яких недосконала інфраструктура, недостатній рівень державного фінансування, низька якість сервісу та екологічні загрози. Для подальшого розвитку галузі необхідно покращити транспортну доступність курортів, впровадити сучасні технології управління туристичними об'єктами та підвищити рівень підготовки персоналу [7].

Гірськолижний туризм є важливою складовою економічного розвитку гірських регіонів, однак його ефективне функціонування можливе лише за умов належного правового регулювання та економічної підтримки. Збалансований підхід до управління туристичною сферою дозволить не лише підвищити рівень конкурентоспроможності українських курортів, а й забезпечити сталий розвиток гірських територій, враховуючи екологічні та соціальні аспекти.

Висновки до першого розділу

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що розвиток гірськолижного туризму є важливим фактором соціально-економічного зростання гірських територій. Гірські регіони мають унікальні природні, економічні та соціальні характеристики, що визначають особливості їх розвитку

та управління. Сталий розвиток цих територій можливий лише за умови комплексного підходу, який поєднує екологічні, економічні та правові механізми.

Аналізуючи основні тенденції розвитку гірськолижного туризму, було встановлено, що цей вид туризму сприяє створенню робочих місць, активізації місцевого бізнесу, розвитку інфраструктури та збільшенню інвестицій. Водночас, розвиток туризму потребує ефективного управління природними ресурсами, збереження екосистем та мінімізації екологічних ризиків.

Розглядаючи правові аспекти регулювання гірськолижного туризму, встановлено, що законодавче забезпечення цієї сфери включає регулювання земельних відносин, екологічні норми, безпеку туристів та підприємницьку діяльність. Важливу роль відіграють міжнародні стандарти, такі як норми Міжнародної федерації лижного спорту (FIS) та Карпатська конвенція, що сприяють гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами. Проблеми правового регулювання пов'язані з недосконалим контролем за дотриманням екологічних стандартів, недостатньою підтримкою місцевих громад та відсутністю єдиної стратегії розвитку гірськолижного туризму на національному рівні.

Аналіз економічних аспектів розвитку гірськолижного туризму показав, що ефективне функціонування галузі можливе лише за умов належного фінансування, державного стимулювання та залучення інвестицій. Основними економічними факторами розвитку є податкові пільги, державні програми підтримки, міжнародні гранти та приватні інвестиції. Важливим є впровадження механізмів державно-приватного партнерства, що дозволить покращити інфраструктуру гірських регіонів та забезпечити їх конкурентоспроможність на міжнародному ринку туристичних послуг.

У процесі дослідження було доведено, що успішний розвиток гірськолижного туризму потребує взаємодії всіх зацікавлених сторін – держави,

місцевих громад, підприємців та міжнародних організацій. Комплексний підхід до правового регулювання, фінансування та управління природними ресурсами дозволить забезпечити сталий розвиток гірських територій та підвищити їх привабливість для туристів.

Отже, подальший розвиток гірськолижного туризму в Україні повинен ґрунтуватися на принципах сталого розвитку, збалансованого використання природних ресурсів, ефективного управління туристичною діяльністю та інтеграції в європейську систему туристичних стандартів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В ПОЛЬЩІ (НА ПРИКЛАДІ КУРОРТУ ЗАКОПАНЕ)

2.1. Загальна характеристика туристичної галузі Польщі

Туристична галузь Польщі відіграє вагомую роль у національній економіці, забезпечуючи стабільне зростання регіонів, розвиток інфраструктури та залучення інвестицій. Завдяки вигідному географічному розташуванню, історико-культурній спадщині, високому рівню безпеки, а також природному різноманіттю, Польща стала однією з найпривабливіших туристичних країн Центрально-Східної Європи. Сучасна польська туристична індустрія охоплює широкий спектр видів туризму — від культурного і медичного до рекреаційного, сільського, активного та, зокрема, гірськолижного, який останніми роками демонструє активне зростання.

Розвиток туристичної галузі Польщі тісно пов'язаний з трансформаціями, які відбулися після переходу країни до ринкової економіки у 1990-х роках. З моменту вступу Польщі до Європейського Союзу у 2004 році туристична інфраструктура зазнала суттєвого модернізаційного стрибка. Доступ до європейських фондів, зокрема програм INTERREG та Cohesion Fund, дозволив реалізувати десятки проєктів з розвитку регіонального туризму, включаючи будівництво доріг, готелів, культурних об'єктів, оновлення туристичних маршрутів [11].

Польща активно реалізовує державну стратегію у сфері туризму. Міністерство спорту і туризму Польщі координує розвиток галузі, а також підтримує маркетингові кампанії через Польську туристичну організацію (Polska Organizacja Turystyczna). Основний фокус таких стратегій — на підтримку сталого, регіонально збалансованого туризму, розширення позасезонного туристичного потоку та інтеграцію цифрових рішень у сферу обслуговування.

Ще до пандемії COVID-19 Польща щороку приймала понад 21 мільйон іноземних туристів, і цей показник постійно зростає. Туризм приносить у бюджет країни близько 6% ВВП, що є свідченням його вагомості економічної ролі. Крім того, туристична галузь створює сотні тисяч робочих місць, переважно у готельно-ресторанному бізнесі, сфері послуг, транспорті, гідах та екскурсійному обслуговуванні. Наприклад, у 2019 році лише у готельному секторі було зайнято понад 195 тисяч осіб. Це забезпечує не лише економічний ефект, але й соціальну стабільність, особливо в регіонах, де туризм є однією з небагатьох точок росту [12].

Пандемія, що охопила світ у 2020 році, суттєво вплинула на туристичний сектор Польщі. Обсяги доходів значно знизились: за оцінками експертів, у 2020 році вартість туристичного сектору склала близько 104 мільярдів злотих, що на чверть менше у порівнянні з попереднім роком. Проте Польща досить швидко відновлюється: уже в 2023–2024 роках туристичні потоки поступово поверталися до докризового рівня. Зокрема, впродовж січня–липня 2024 року країну відвідало понад 21 мільйон туристів, а липень 2024 року показав приріст у кількості іноземних гостей — 909,8 тисяч проти 820,6 тисяч за аналогічний період попереднього року. Ці дані свідчать про здатність польської туристичної галузі адаптуватися до нових умов і швидко реагувати на глобальні виклики [13].

Динаміка туристичних прибуттів та доходів від туризму за останні шість років наведена в таблиці 1, що ілюструє поступове відновлення галузі після пандемії та її значний внесок у національну економіку.

Таблиця 2.1

**Динаміка туристичних прибуттів до Польщі та доходів від туризму
(2018–2023 рр.)**

Рік	Кількість іноземних туристів, млн осіб	Доходи від туризму, млрд злотих	Частка туризму у ВВП, %
2018	19,6	61,6	4,5

2019	21,4	65,8	4,7
2020	8,3	30,1	2,1
2021	11,2	42,6	3,0
2022	15,5	57,0	4,2
2023	18,1	63,4	4,4

Джерело: складено автором на основі дослідження

Останні роки демонструють стрімкий перехід польської туристичної індустрії до цифрового формату. Онлайн-сервіси для бронювання житла, квитків, екскурсій стали невід’ємною частиною подорожей. Особливо активний розвиток цифрових платформ спостерігався під час пандемії COVID-19, коли багато готельєрів, екскурсоводів і перевізників були змушені адаптувати свої послуги до дистанційної взаємодії з клієнтами. У Польщі зростає популярність мобільних додатків із навігацією по туристичних маршрутах, віртуальними екскурсіями та цифровими путівниками. Цифровізація також дала поштовх для розвитку «розумного туризму» (smart tourism), де застосовуються технології Big Data, IoT та інтегровані системи збору відгуків для покращення якості обслуговування [15].

Рис. 2.1. Панорама центральної частини Закопаного

Джерело: інтернет-ресурс [23]

Географічна різноманітність країни дозволяє формувати різні туристичні продукти. Великий інтерес серед туристів викликають старовинні міста з добре збереженою архітектурою, такі як Краків, Вроцлав, Гданськ і, звичайно, Варшава — сучасна європейська столиця, що поєднує історичну автентичність із ритмом мегаполіса. Культурно-пізнавальний туризм тут гармонійно переплітається з міським, гастрономічним і навіть подієвим туризмом: численні фестивалі, виставки, концерти та театральні події приваблюють як іноземців, так і поляків з інших регіонів країни.

Рис. 2.2. Загальний вигляд на Татри та околиці Закопаного з північного боку

Джерело: інтернет-ресурс [23]

Проте не менш важливою складовою є природний туризм. Польща має розгалужену мережу національних парків, охоронюваних територій, природних

пам'яток, озер, річок, лісів, а також гірських масивів — Татр, Бещадів, Судетів. Саме в гірських регіонах сформувалась унікальна туристична ніша — гірськолижний туризм, що активно розвивається з початку 2000-х років. Найбільш знаним і популярним курортом в цій категорії є Закопане — неформальна зимова столиця Польщі, про яку йтиметься у наступному підрозділі.

Важливим чинником конкурентоспроможності польського туризму є розвинена інфраструктура: високий рівень транспортного сполучення (автобани, залізниця, аеропорти), наявність широкої мережі готелів, хостелів, агротуристичних господарств, кемпінгів, гірськолижних баз і спа-комплексів. Державна політика у галузі туризму спрямована на підтримку малого та середнього бізнесу, залучення іноземних інвесторів та підвищення якості туристичних послуг, у тому числі через цифровізацію сервісів.

Не менш суттєвим фактором успіху є імідж Польщі як безпечної, відкритої та комфортної країни для подорожей. Туристи відзначають доброзичливість місцевих мешканців, стабільність, доступність цін, високий рівень санітарії, а також багату культурну програму. Активна промоція на міжнародних виставках, участь у кампаніях Європейського Союзу з розвитку сталого туризму, збереження природних територій та історико-культурної спадщини формують позитивне сприйняття країни на міжнародному ринку туристичних послуг.

Хоча більшість туристичних потоків у Польщі спрямовані на історичні та культурні центри (Краків, Варшава, Вроцлав), гірськолижний туризм займає помітне місце у зимовий період. Регіони Підгале та Бескиди, де розташовані головні гірськолижні курорти, приваблюють як внутрішніх туристів, так і відвідувачів із Чехії, Словаччини, України та країн Балтії. Закопане, Бещади, Шклярська Поремба формують основне ядро гірськолижного туризму. Саме зимовий туризм демонструє вищі середні витрати туриста, що позитивно впливає на дохідну частину місцевих бюджетів [16].

Рис. 2.3. Ілюстрація природного ландшафту Закопаного
Джерело: інтернет-ресурс [23]

Туристична галузь Польщі — це не лише інструмент економічного розвитку, а й засіб формування позитивного міжнародного іміджу держави, зміцнення соціальної сфери та збереження національної ідентичності. Її багатовекторність, динамічність і адаптивність дозволяють їй залишатися серед лідерів у регіоні, а розвиток окремих напрямів, зокрема гірськолижного туризму, відкриває нові перспективи для зростання та міжнародної співпраці.

2.2. Особливості розвитку курорту Закопане

Закопане — одне з найвідоміших туристичних міст Польщі, яке заслужено носить звання «зимової столиці» країни. Розташоване у південній частині Польщі, біля підніжжя Татр, на кордоні зі Словаччиною, це місто стало знаковим

об'єктом не лише з точки зору рекреаційно-туристичного потенціалу, а й прикладом ефективного використання природних, культурних та економічних ресурсів для сталого розвитку регіону. Особливості становлення та розвитку курорту Закопане значною мірою обумовлені його географічним положенням, сприятливими кліматичними умовами, історичною спадщиною, а також грамотною державною та муніципальною політикою у сфері туризму.

Рис. 2.4. Засніжені туристичні будинки в Закопаному
Джерело: інтернет-ресурс [23]

Історична спадщина Закопаного є невід'ємною частиною його туристичної привабливості. Курорт відомий ще з кінця XIX століття як осередок богемної культури, мистецтва та інтелектуальної еліти Польщі. Тут творили такі постаті, як Станіслав Віткевич, автор концепції “закопанського стилю” в архітектурі, що поєднує елементи народного гуральського зодчества з модерністськими підходами. Цей стиль зберігся і донині, створюючи унікальну атмосферу міста,

яке зберігає баланс між традицією і сучасністю. Щороку в Закопаному проводяться численні культурні події — фестивалі, концерти, виставки, що не лише розважають туристів, але й формують культурну ідентичність регіону [17].

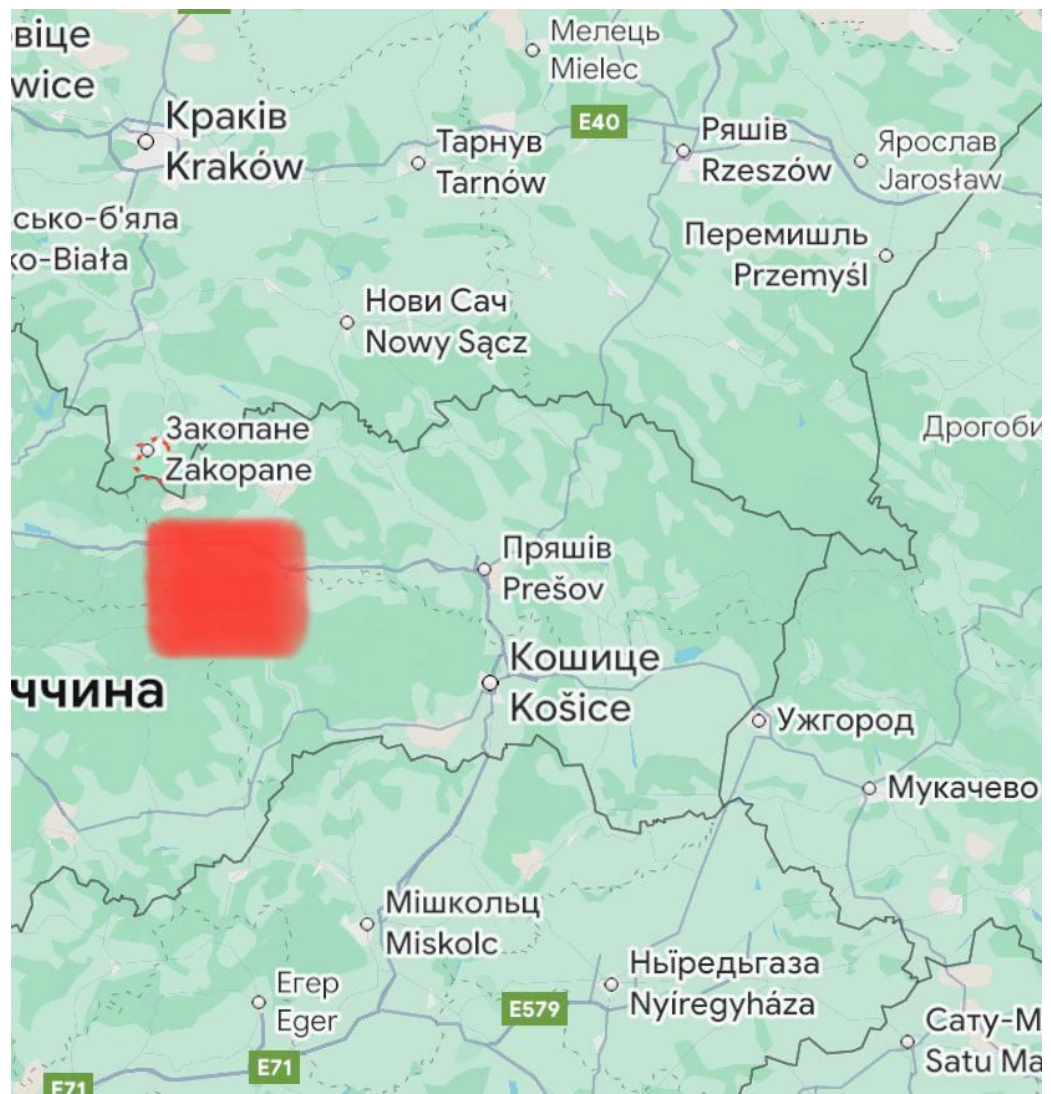
Історія Закопаного як курорту бере свій початок ще у ХІХ столітті, коли місто стало популярним серед інтелігенції та митців, які приїжджали сюди за натхненням, чистим повітрям і тишею. Згодом, зі зростанням інтересу до активного відпочинку, місто поступово перетворилось у популярний зимовий курорт. Створення інфраструктури, необхідної для гірськолижного туризму — від фунікулерів до гірськолижних шкіл — дозволило Закопаному стати центром зимових видів спорту в Польщі.

Серед факторів, що сприяли розвитку курорту, слід відзначити високий рівень урбанізації та доступність міста. Закопане знаходиться на відстані лише 100 км від Кракова, одного з основних туристичних хабів країни. Розвинена мережа автомобільних доріг і залізничне сполучення дозволяють дістатися до міста швидко й зручно, що відіграє ключову роль у формуванні стійкого туристичного потоку. Крім того, важливою складовою успіху є багатофункціональна інфраструктура: крім гірськолижних трас, у місті розташовано готелі різного рівня, ресторани, музеї, термальні купальні, культурні об'єкти та численні місця для активного відпочинку.

Рис. 2.5. Зображення туристичної листівки з видом на Закопане
Джерело: розроблено автором на основі дослідження

Попри розташування в гірській місцевості, Закопане має зручну транспортну доступність, що є важливим чинником сталого розвитку курорту. Відстань до Кракова, одного з головних транспортних хабів країни, становить близько 110 км.

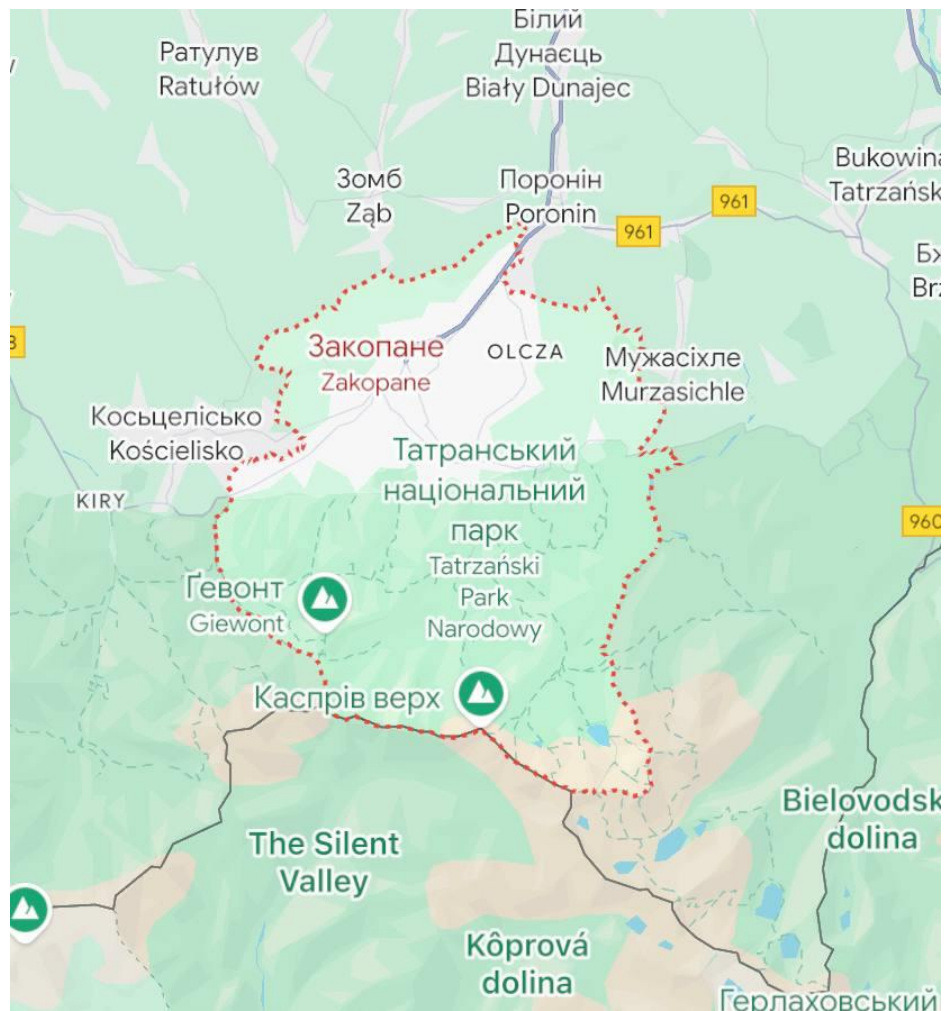

Рис. 2.6. Розташування курорту Закопане на карті

Джерело: Google-карта

Сюди веде популярний туристичний маршрут “Zakopianka”, який регулярно оновлюється та вдосконалюється. Розвиток автомобільної, залізничної та автобусної інфраструктури забезпечує стабільний потік туристів, особливо у високий сезон. Наявність широкої мережі паркінгів, пунктів прокату обладнання, зручних підйомників та навігаційних систем робить перебування на курорті комфортним навіть для туристів-початківців [18].

Рис. 2.7. Вид зверху на засніжене туристичне містечко в Закопаному
Джерело: інтернет-ресурс [23]

Особливе місце у розвитку курорту займає його природний потенціал. На території Татранського національного парку, частиною якого є гірські масиви довкола Закопаного, функціонують численні гірськолижні комплекси, серед яких найвідомішими є Каспровий Верх, Носаль, Губалувка, Поляна Шимошкова. Кожен з цих центрів має свою специфіку, орієнтуючись на різні категорії туристів — від початківців до професіоналів. Завдяки інвестиціям у розвиток підйомників, штучне снігове покриття, освітлення трас та впровадження новітніх стандартів безпеки, курорт підтримує високий рівень якості обслуговування.

Розвиток Закопаного супроводжувався і зростанням його культурної ролі. Місто зберігає унікальний архітектурний стиль, так званий "закопанський стиль", створений на початку ХХ століття Станіславом Віткевичем, який поєднує елементи народного дерев'яного будівництва з модерністською традицією. Це надає місту неповторного шарму, приваблюючи не лише любителів спорту, але й тих, хто цікавиться культурою, мистецтвом та історією регіону. Закопане є

постійним місцем проведення численних фестивалів, концертів, виставок, що розширює сезон туристичної активності поза зимовим періодом [19].

У місті також розташована одна з найвідоміших у Польщі інфраструктур для стрибків з трампліну — Велика Кроква, де проводяться етапи Кубка світу зі стрибків на лижах. Цей об'єкт має велике значення не лише як спортивна споруда, а й як маркер міжнародного туристичного інтересу до Закопаного.

Ще однією важливою особливістю розвитку є збереження балансу між інтенсивним туризмом і охороною довкілля. Значна частина території навколо міста належить до зони природоохоронних територій, тому у процесі розвитку туристичної інфраструктури враховуються екологічні обмеження. Це дозволяє уникнути надмірної урбанізації та деградації природного середовища.

Попри те, що Закопане асоціюється насамперед із зимовим відпочинком, курорт активно розвиває позасезонні види туризму. У теплі місяці популярності набувають піші походи, велотуризм, парашланеризм, а також гастрономічні тури. Гірські маршрути у Татрах, численні туристичні стежки та природні об'єкти, такі як Морське Око чи Долина П'яти Ставів, приваблюють десятки тисяч туристів навіть поза межами лижного сезону. Це дозволяє підтримувати стабільний рівень економічної активності курорту протягом року, що вигідно відрізняє Закопане від багатьох сезонних курортів.

Зважаючи на всі зазначені фактори, можна стверджувати, що курорт Закопане став прикладом комплексного, збалансованого і стратегічно вивіреного підходу до розвитку гірськолижного туризму. Він не лише ефективно використовує свій природний та культурний потенціал, але й постійно адаптується до викликів часу — чи то через зміни клімату, чи то через коливання попиту на туристичні послуги. Водночас, Закопане зберігає свою ідентичність, уміло поєднуючи традиції з інноваціями, що й забезпечує йому статус одного з найпопулярніших курортів Центральної Європи.

2.3. Вплив гірськолижного туризму на економіку регіону

Гірськолижний туризм у Польщі, а особливо в регіоні Татр і міста Закопане, відіграє вагомий роль у формуванні сучасної економічної структури місцевості. Його значення виходить далеко за межі розважального або сезонного компоненту — мова йде про потужний соціально-економічний чинник, що впливає на динаміку розвитку цілого регіону.

Перш за все, туризм у гірській місцевості виступає каталізатором зростання місцевої економіки, забезпечуючи стабільний грошовий обіг. Приток туристів із різних регіонів Польщі та з-за кордону створює попит на широкий спектр послуг: розміщення, харчування, транспорт, гідівські послуги, оренду спорядження, розваги, продаж сувенірів та багато іншого. Таким чином, формується цілий кластер дрібного і середнього бізнесу, який забезпечує зайнятість значної частини місцевого населення. У багатьох випадках гірськолижний туризм є єдиною або основною формою заробітку для мешканців регіону, особливо в зимовий період [20].

Рис. 2.8. Вид з гірськолижних підйомників в Закопаному

Джерело: інтернет-ресурс [23]

Вплив туризму на зайнятість, бізнес-активність та бюджетну наповнюваність у регіоні Закопане відображено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Вплив туризму на зайнятість та бізнес у регіоні Закопане (2022 р.)

Показник	Значення
Постійних працівників у сфері туризму	5 700 осіб
Кількість підприємств у сфері туризму	1 150
Частка зайнятого населення в туризмі	36%
Доходи місцевого бюджету від туризму	128 млн злотих
Середній дохід з одного туриста	382 злотих

Джерело: складено автором на основі систематизації даних

Гірськолижний туризм у Закопаному створює потужний мультиплікативний ефект, що охоплює значно більше, ніж лише туристичні підприємства. Збільшення кількості туристів стимулює розвиток суміжних галузей: будівництво (розширення готельної інфраструктури), транспорт (автобусні маршрути, таксі, залізниця), торгівля (сувеніри, спорядження, продукти), а також аграрний сектор (зростання попиту на місцеві продукти харчування). В умовах сучасної економіки, де особливо важлива локалізація виробництва та послуг, туризм забезпечує циркуляцію капіталу в межах регіону, формуючи додану вартість на місцевому рівні. Саме ця особливість дозволяє вважати гірськолижний туризм не лише інструментом рекреації, а й стратегією економічного зростання.

Курорт Закопане, з його розвиненою інфраструктурою та тривалою історією туристичного прийому, слугує взірцем того, як туризм перетворюється на рушій розвитку. Економічна активність, пов'язана з обслуговуванням

туристів, створює мультиплікативний ефект: доходи готельєрів і рестораторів спричиняють попит на продукцію місцевих фермерів, будівельників, ремонтників, транспортників. Цей ефект поширюється навіть на ті сфери, які безпосередньо не пов'язані з туризмом, — зокрема, на торгівлю, сферу послуг, культуру та освіту.

Додатковим джерелом економічного ефекту є інфраструктурний розвиток регіону. Держава та місцева влада, усвідомлюючи перспективність туристичного потенціалу, інвестують кошти у будівництво та модернізацію доріг, розвиток громадського транспорту, підвищення якості комунікаційних мереж, охорони здоров'я, благоустрою громадських просторів. Багато з цих змін, хоч і ініційовані через потреби туристів, у підсумку покращують якість життя місцевих мешканців. Покращення інфраструктури також робить регіон привабливішим для інвестицій, у тому числі в інші сектори економіки — виробництво, освіту, новітні технології [21].

Розвиток гірськолижного туризму у Закопаному має прямий вплив на надходження до місцевих бюджетів. Податки, які сплачують готельєри, підприємці, ресторани, туристичні оператори та суміжні компанії, дають змогу місцевій владі інвестувати в інфраструктуру: дороги, громадський транспорт, освітлення, озеленення, утримання порядку. Зростання бюджетних доходів також дозволяє фінансувати культурні події, спортивні заходи, соціальні програми. Таким чином, туризм стає джерелом економічної динаміки, що безпосередньо трансформується у якість життя місцевих жителів.

Водночас, гірськолижний туризм має і низку економічних викликів. Насамперед це сезонність, яка зумовлює нестабільність доходів. Багато підприємств функціонують лише протягом зимових місяців, і поза сезоном значна частина працівників втрачає джерела доходу. Крім того, зростання цін на землю та нерухомість внаслідок туристичної привабливості часто ускладнює доступ до житла для місцевих мешканців.

Ще одним важливим аспектом є вплив на місцеву екосистему. Хоча безпосередньо цей чинник належить до екологічної площини, він має і свій економічний вимір. Надмірна експлуатація природних ресурсів, зокрема лісів, джерел води, гірських схилів, може призвести до деградації довкілля і, як наслідок, до зниження туристичної привабливості регіону. Саме тому в економічному плануванні розвитку туризму у гірських регіонах дедалі більше уваги приділяється принципам сталого розвитку — балансування між економічними вигодами, екологічною рівновагою та соціальною стабільністю.

Розвиток гірськолижного туризму також впливає на демографічну структуру регіону. У деяких місцевостях, які раніше вважалися депресивними, туризм стимулює повернення або приїзд молодих спеціалістів, які знаходять тут роботу або можливість започаткувати власний бізнес. Натомість високий попит на робочу силу інколи призводить до трудової міграції з інших регіонів Польщі та навіть з-за кордону.

Рис. 2.9. Підйомники в курортному містечку

Джерело: інтернет-ресурс [23]

Гірськолижний туризм у регіоні Закопане створює потужну економічну базу для розвитку місцевих громад. Він генерує доходи, стимулює розвиток інфраструктури, сприяє соціальній мобільності та інвестиційній активності. Водночас, довгострокове збереження економічної ефективності можливе лише за умов впровадження стратегії сталого розвитку, яка дозволить уникнути екологічної деградації та зберегти культурну ідентичність регіону. Закопане демонструє приклад того, як туризм може бути не лише сферою розваг, але й чинником регіонального піднесення за умови комплексного, збалансованого підходу [22].

Попри численні позитиви, надмірна туристизація Закопаного також породжує економічні виклики. Сезонність туризму створює нерівномірне навантаження на інфраструктуру та ринок праці: у пікові періоди виникає дефіцит кадрів, житла, перевантаження транспортної системи, а в міжсезоння — спад економічної активності. Зростання цін на нерухомість, оренду, продукти часто викликає невдоволення місцевого населення, яке не завжди отримує прямі вигоди від туризму. Таким чином, важливим завданням стає пошук балансу між туристичною привабливістю регіону та забезпеченням його сталого розвитку з урахуванням інтересів мешканців.

Висновки до другого розділу

Проведене дослідження дозволяє зробити низку висновків щодо розвитку гірськолижного туризму в Польщі, з особливим акцентом на функціонування курорту Закопане як одного з найбільш яскравих прикладів ефективної реалізації туристичного потенціалу в гірських регіонах. Польща демонструє приклад збалансованої та стратегічно орієнтованої туристичної політики, яка сприяє сталому розвитку регіонів, активному залученню інвестицій, підтримці малого та

середнього бізнесу, розвитку інфраструктури й збереженню культурної спадщини.

Туристична галузь Польщі загалом характеризується системною державною підтримкою, чітко визначеними пріоритетами розвитку та ефективною інтеграцією регіонів у загальнонаціональну стратегію. Вона виступає важливою складовою національної економіки, створюючи умови для зайнятості населення, розвитку малого підприємництва, а також формування позитивного міжнародного іміджу держави. Польська модель розвитку туризму демонструє вміння поєднувати інтереси бізнесу, місцевих громад та держави, що є запорукою її успішного функціонування.

Закопане, як провідний гірськолижний курорт Польщі, є прикладом ефективної реалізації туристичного потенціалу гірських територій. Місто не лише приваблює мільйони туристів завдяки розвиненій інфраструктурі, природній привабливості й культурній автентичності, але й слугує локомотивом економічного зростання цілого регіону. Тут простежується глибока інтеграція туристичної сфери з іншими секторами місцевої економіки — торгівлею, транспортом, сферою послуг, культурою. Водночас Закопане є прикладом того, як туризм може бути не лише рекреаційною сферою, а й інструментом розвитку території.

Аналіз впливу гірськолижного туризму на економіку регіону показав, що дана форма туристичної діяльності є потужним фактором створення робочих місць, наповнення місцевого бюджету, розвитку інфраструктури й соціальної сфери. Туризм сприяє зростанню підприємницької активності, розширює можливості для самозайнятості населення, стимулює розвиток ремесел та локального виробництва. Водночас варто враховувати й потенційні ризики: сезонність, зростання цін, перевантаження інфраструктури та екологічне навантаження.

Загалом досвід Польщі і курорту Закопане, зокрема, становить цінний орієнтир для України в контексті розвитку гірськолижного туризму в Карпатському регіоні. Такий приклад може слугувати основою для формування дієвої національної стратегії сталого розвитку гірських територій, де туризм виступає ключовим драйвером соціально-економічного піднесення. Особливої уваги заслуговує підхід до комплексного планування, поєднання державної підтримки з ініціативами громад, збереження традицій та природного середовища при активному розвитку туристичної інфраструктури.

РОЗДІЛ 3. ПРОЕКТУВАННЯ АВТОРСЬКОГО МАРШРУТУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКОПАНЕ

3.1. Концепція нового туристичного маршруту

Розробка нового туристичного маршруту в регіоні Закопане є обґрунтованою та перспективною ідеєю, враховуючи стрімке зростання інтересу до активного відпочинку та екологічного туризму. Закопане, яке вважається зимовою столицею Польщі, має величезний потенціал для розвитку не тільки зимових видів спорту, але й всесезонного туризму. Це місто поєднує у собі унікальний природний ландшафт, культурну спадщину та розвинену інфраструктуру, що робить його ідеальним місцем для реалізації інноваційного туристичного маршруту.

Основною ідеєю запропонованого маршруту є створення комплексного туристичного продукту, що поєднує активний відпочинок, ознайомлення з культурними пам'ятками та екологічно чистий відпочинок у гармонії з природою. Планується, що маршрут включатиме відвідування таких ключових локацій, як Татранський національний парк, гору Губалувка, Каспровий Верх, а також культурно-історичні об'єкти, що зберігають дух регіону. Особливу увагу буде приділено стежкам для пішохідного туризму, веломаршрутам та оглядовим майданчикам, звідки відкриваються мальовничі краєвиди на Татри. Це дозволить туристам не лише активно відпочити, але й ознайомитися з багатством природного середовища цього регіону [11].

Концепція маршруту базується на принципах сталого розвитку, що передбачає мінімальний вплив на довкілля та збереження природних ресурсів. Маршрут буде спланований таким чином, щоб забезпечити максимальну безпеку для туристів і одночасно знизити антропогенне навантаження на екосистему. Зокрема, планується створення спеціально обладнаних зон для відпочинку,

встановлення інформаційних стендів про флору та фауну регіону, а також маркування екологічно безпечних маршрутів. Це відповідає світовим тенденціям розвитку екологічного туризму та сприяє збереженню біорізноманіття [15].

Додатковою перевагою нового туристичного маршруту є інтеграція цифрових технологій для підвищення комфорту та зручності подорожей. Планується розробка мобільного додатка, який дозволить туристам у режимі реального часу отримувати інформацію про погоду, завантаженість маршрутів, розклад транспорту та наявність вільних місць у готелях. Також додаток міститиме інтерактивні карти, аудіогіди та опції бронювання екскурсій. Цей підхід відповідає світовим трендам «smart tourism», що сприяє підвищенню туристичної привабливості регіону [15].

Таким чином, новий туристичний маршрут у Закопаному стане не лише прикладом сучасного екологічного туризму, але й сприятиме економічному зростанню регіону, розвитку місцевої інфраструктури та підвищенню якості обслуговування туристів. Застосування принципів сталого розвитку та сучасних технологій дозволить не лише покращити туристичний досвід, але й забезпечити збереження унікальної природи Татр для майбутніх поколінь.

3.2. Інфраструктурне забезпечення маршруту

Ефективна реалізація туристичного маршруту в регіоні Закопане потребує якісного та всебічного інфраструктурного забезпечення. Враховуючи специфіку маршруту, який поєднує активний відпочинок, культурно-історичні локації та екологічний туризм, інфраструктура має включати кілька ключових елементів: транспортну, готельну, інформаційну та рекреаційну складові.

Одним із основних факторів успішного функціонування туристичного маршруту є транспортна інфраструктура. Закопане має зручне розташування та розвинуту мережу автомобільних і залізничних шляхів, що забезпечують легкий

доступ до курорту. Регулярні автобусні маршрути та залізничне сполучення з Краковом дозволяють туристам швидко та зручно діставатися до регіону. Водночас, для полегшення пересування між основними туристичними локаціями маршруту, планується розширення мережі громадського транспорту, запуск електробусів для екологічно чистих перевезень, а також організація пунктів прокату велосипедів та електросамокатів. Це сприятиме зниженню навантаження на дороги та мінімізації викидів CO₂ у природні зони [11].

Важливою складовою маршруту є готельна інфраструктура, яка в Закопаному представлена широким спектром закладів: від п'ятизіркових готелів до затишних агротуристичних комплексів і хостелів. На маршруті передбачається розвиток концепції "eco-lodge" — екологічно чистих туристичних комплексів, збудованих з використанням природних матеріалів і відновлюваної енергетики. Це дозволить не лише підвищити комфорт туристів, але й зменшити екологічне навантаження на регіон. Окрім цього, планується створення кемпінгових зон для любителів активного відпочинку, що сприятиме залученню молодіжного туристичного потоку [15].

Інформаційна інфраструктура маршруту передбачає створення інтерактивних туристичних інформаційних центрів, що надаватимуть актуальні дані про погоду, стан маршрутів, завантаженість підйомників та наявність вільних місць у готелях. Крім того, планується впровадження мобільного додатка, який допоможе туристам орієнтуватися на місцевості, бронювати екскурсії, отримувати інтерактивні аудіогіди та перевіряти розклад громадського транспорту в режимі реального часу. Це підвищить рівень комфорту та безпеки подорожуючих, а також відповідатиме сучасним трендам цифровізації туристичних послуг [15].

Рекреаційна інфраструктура маршруту включатиме об'єкти для відпочинку та спортивних занять. На маршруті будуть облаштовані спеціальні зони відпочинку, оглядові майданчики з панорамним видом на Татри, а також місця

для пікніків. Крім того, буде розвиватися мережа туристичних стежок із маркуванням, що дозволить туристам безпечно та комфортно пересуватися різними ділянками маршруту. Важливим аспектом стане створення велодоріжок, що дозволить розширити спектр активностей, доступних відвідувачам, і підвищити привабливість маршруту для велосипедистів [11].

Таким чином, інфраструктурне забезпечення маршруту в Закопаному ґрунтуватиметься на принципах екологічної стійкості та сучасних технологій. Розвинена транспортна мережа, різноманітні варіанти розміщення, інтеграція цифрових рішень та рекреаційні зони сприятимуть підвищенню туристичної привабливості регіону, забезпечать комфорт і безпеку для мандрівників, а також створять умови для сталого розвитку гірськолижного туризму в Польщі.

3.3. Прогноз ефективності впровадження маршруту

Впровадження нового туристичного маршруту в регіоні Закопане має значний потенціал для розвитку туристичної індустрії, підвищення привабливості регіону та зростання економічної активності. Для оцінки економічної ефективності маршруту було здійснено прогнозування на основі кількох ключових показників: обсягу туристичних потоків, витрат на інфраструктурне забезпечення, середніх витрат туристів та очікуваних надходжень до місцевого бюджету.

Згідно з даними Польської туристичної організації, щороку Закопане відвідують понад 2,5 мільйони туристів, причому близько 40% з них прибувають у зимовий сезон [12]. Очікується, що завдяки розробці нового маршруту кількість туристів зросте на 15–20%, що становитиме додатково 375–500 тисяч відвідувачів щороку. Це відповідає середньорічному приросту туристичного потоку на рівні 5%.

Для впровадження маршруту необхідні інвестиції в розмірі близько 1,5 мільйона євро, що включають:

- розширення мережі велосипедних та пішохідних маршрутів — 500 тис. євро;
- облаштування оглядових майданчиків та зон відпочинку — 300 тис. євро;
- цифровізація маршруту (розробка мобільного додатку, інтерактивних карт) — 200 тис. євро;
- екологічна інфраструктура (сміттєві контейнери, зони сортування відходів) — 100 тис. євро;
- інформаційні стенди, дорожні знаки та маркування маршрутів — 100 тис. євро;
- просування маршруту на міжнародних туристичних виставках та онлайн-платформах — 300 тис. євро.
-

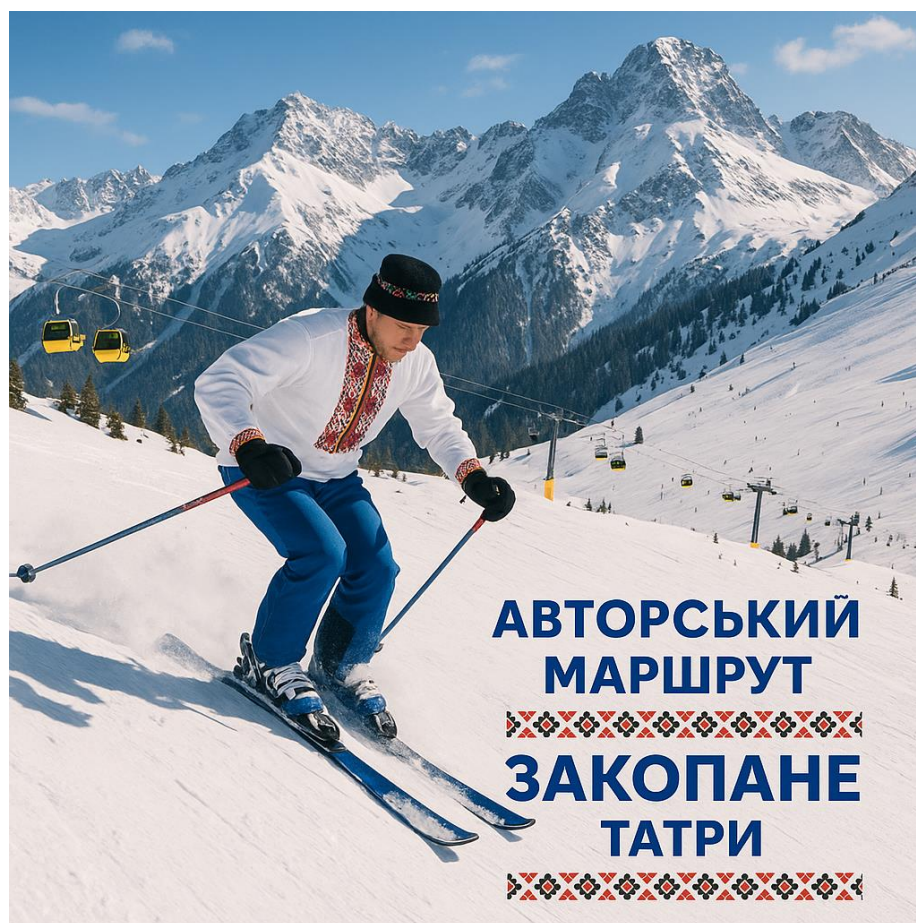

Рис. 3.1. Зображення брошури з інформацією про авторський маршрут
 Джерело: розроблено автором на основі дослідження

Середня витрата одного туриста під час відвідування Закопаного становить близько 382 злотих (приблизно 85 євро) [12]. Враховуючи додатковий туристичний потік у 375–500 тисяч відвідувачів, очікуваний дохід може становити від 31,8 до 42,5 мільйонів євро на рік. При цьому, прогнозований строк окупності маршруту за умови стабільного туристичного потоку та середніх витрат туристів становитиме близько 1–1,5 року.

Таблиця 3.1

Прогноз ефективності впровадження маршруту

Показник	Мінімальний показник	Максимальний показник
----------	----------------------	-----------------------

Річний потік туристів (очікуваний приріст)	375 000 туристів	500 000 туристів
Витрати на інфраструктуру (тис. євро)	1 500	1 500
Розширення маршрутів	500	500
Оглядові майданчики та зони відпочинку	300	300
Цифровізація маршруту	200	200
Екологічна інфраструктура	100	100
Інформаційні стенди та маркування	100	100
Маркетинг та просування	300	300
Очікуваний дохід (млн євро)	31.8	42.5
Повернення інвестицій (роки)	1	1.5
Кількість нових робочих місць	200	200
Збільшення надходжень до місцевого бюджету (%)	15	20

Джерело: складено автором на основі дослідження

Реалізація маршруту сприятиме не лише економічному розвитку регіону, але й соціальній стабільності. Очікується створення близько 200 нових робочих місць у сфері туризму та обслуговування, що включає готелі, транспорт, кафе, сувенірні магазини та пункти прокату обладнання. Крім того, збільшення туристичного потоку призведе до зростання надходжень до місцевого бюджету на 15–20%, що забезпечить додаткові можливості для інфраструктурного розвитку міста [12].

Рис. 3.2. Схематична ілюстрація авторського маршруту

Джерело: розроблено автором на основі дослідження

Прогноз ефективності впровадження нового туристичного маршруту в Закопаному показує високий рівень рентабельності та короткий термін окупності. Інвестиції в інфраструктуру, цифрові рішення та просування маршруту сприятимуть підвищенню туристичної привабливості регіону, зростанню економічної активності та покращенню соціально-економічного стану громади. Впровадження маршруту відповідає принципам сталого розвитку та світовим тенденціям у туристичній сфері, що гарантує його успіх у довгостроковій перспективі.

Висновки до третього розділу

У результаті проведеного аналізу щодо розробки нового туристичного маршруту в регіоні Закопане було визначено його високу економічну та соціальну ефективність. Закопане, як провідний гірськолижний курорт Польщі, має розвинену інфраструктуру, сприятливі природні умови та сталий туристичний потік, що забезпечує сприятливе середовище для розвитку нових туристичних продуктів. Запропонований маршрут, що охоплює ключові природні та культурні об'єкти, дозволить не лише збільшити кількість відвідувачів, але й підвищити туристичну привабливість регіону.

Прогнозований приріст туристичного потоку у 15–20% забезпечить додаткове надходження від 375 до 500 тисяч туристів щороку. Враховуючи середні витрати одного туриста в розмірі 382 злотих (близько 85 євро), очікуваний дохід від реалізації маршруту становитиме від 31,8 до 42,5 мільйона євро на рік. Це значне фінансове підкріплення для місцевої економіки, яке стимулюватиме розвиток малого та середнього бізнесу, збільшення зайнятості населення та підвищення рівня добробуту місцевих громад.

Витрати на інфраструктурне забезпечення маршруту оцінюються у 1,5 мільйона євро. До основних елементів інфраструктури відносяться розширення мережі велосипедних та пішохідних маршрутів, облаштування оглядових майданчиків, цифровізація туристичного маршруту, створення зон відпочинку та екологічної інфраструктури. Важливою складовою є інтеграція цифрових рішень, зокрема мобільних додатків, інтерактивних карт та інформаційних стендів, що підвищать комфорт і безпеку туристів під час подорожей. Впровадження сучасних технологій відповідає світовим тенденціям "smart tourism" та сприяє підвищенню конкурентоспроможності маршруту на міжнародному рівні.

Соціально-економічний ефект від реалізації маршруту передбачає створення близько 200 нових робочих місць у сфері туризму та обслуговування, що охоплюватиме готелі, кафе, транспортні послуги, пункти прокату обладнання та сувенірні магазини. Крім того, прогнозоване зростання туристичного потоку забезпечить збільшення надходжень до місцевого бюджету на 15–20%, що дозволить інвестувати в подальший розвиток інфраструктури та підтримку соціальних програм.

ВИСНОВКИ

Отже, проведені дослідження на тему «Розвиток гірськолижного туризму в Польщі на прикладі курорту Закопане» дозволило комплексно оцінити потенціал цього напрямку туристичної галузі, визначити основні тенденції розвитку та запропонувати ефективні рішення для підвищення конкурентоспроможності регіону. Робота була структурована таким чином, щоб відобразити всі аспекти розвитку гірськолижного туризму — від теоретичних основ до конкретного прогнозу ефективності впровадження нового туристичного маршруту.

Аналіз світових тенденцій розвитку гірськолижного туризму показав, що цей вид відпочинку є одним із найбільш перспективних у туристичній індустрії. Сучасні курорти орієнтуються не лише на зимовий сезон, але й на всесезонні програми, що включають екотуризм, велосипедні маршрути, альпінізм та оздоровчий відпочинок. Це дозволяє не лише подовжити туристичний сезон, але й створити умови для стабільного економічного зростання регіонів.

Польський досвід розвитку гірськолижного туризму, особливо на прикладі курорту Закопане, є показовим у цьому напрямку. Завдяки розвиненій інфраструктурі, ефективній державній політиці та активному залученню інвестицій, Закопане стало одним із найпопулярніших туристичних напрямків у Центральній Європі.

Дослідження особливостей розвитку курорту Закопане дозволило визначити ключові фактори його успіху. Це, передусім, ефективна транспортна інфраструктура, яка забезпечує швидкий доступ до курорту, зручні підйомники та прокат спорядження, а також багатофункціональні готельні комплекси різного рівня комфорту. Крім того, Закопане активно підтримує культурні традиції регіону, зберігає народну архітектуру та організовує щорічні фестивалі, що приваблюють туристів у міжсезоння. Вагомою перевагою курорту є поєднання

зимових видів спорту з культурним та екологічним туризмом, що дозволяє забезпечити сталість туристичних потоків протягом року.

Запропонований у рамках дослідження новий туристичний маршрут є логічним продовженням розвитку гірськолижного туризму в Закопаному. Він спрямований на підвищення туристичної привабливості регіону за рахунок розвитку екологічно чистих маршрутів, розширення інфраструктури та інтеграції цифрових технологій у туристичні послуги. Прогнозований приріст туристичного потоку у 15–20% забезпечить додаткове надходження від 375 до 500 тисяч туристів щороку, що сприятиме зростанню економічної активності та розвитку місцевого бізнесу. Середній дохід від одного туриста, який становить 85 євро, дозволяє прогнозувати загальний річний прибуток у межах 31,8–42,5 мільйона євро, що створює всі умови для швидкого повернення інвестицій у розмірі 1,5 мільйона євро протягом 1–1,5 року.

Окрім економічного ефекту, впровадження маршруту сприятиме соціально-економічному розвитку регіону. Очікується створення близько 200 нових робочих місць у сфері обслуговування, туризму та інфраструктури. Це позитивно вплине на зайнятість населення, рівень життя місцевих громад та стабільність соціально-економічної ситуації в регіоні. Зростання податкових надходжень до місцевого бюджету на 15–20% дозволить додатково інвестувати в розвиток соціальної інфраструктури, підвищення якості доріг та модернізацію комунальних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко М. П. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи // Збірник наукових праць Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України. К., 2011. № 11. С. 78–87.
2. Газуда М. В., Польовська В. В. Активізація розвитку гірських територіальних систем. Ужгород : ФОП Сабов А.М., 2017. 260 с.
3. Жук П. В. Методологічні основи та практичні завдання сталого розвитку гірських територій України // Регіональна економіка. 2014. № 3. С. 66–75.
4. Кіфяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці : Книги ХХІ, 2003. 300 с.
5. Машіка Г. В. Туристично-господарський потенціал Карпатського регіону як домінуюча складова його ефективного використання // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2017. Вип. 46. С. 113–121.
6. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 325/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 31. Ст. 241.
7. Руденко О. В. Альпійська конвенція – зразок екосистемної парадигми природоохоронного законодавства // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія «Правознавство». 2011. Вип. 559. С. 62–65.
8. Скрипко Т. О. Напрями розвитку вітчизняного туристичного продукту до міжнародного рівня якості // Методологія та практика менеджменту на порозі ХХІ століття: матеріали ІV Міжнар. наук.-практ. конф. Полтава, 2008. С. 196–200.
9. Стадницький Ю. І., Товкан О. Е. Світовий досвід управління соціально-економічним розвитком гірських територій // Гори і люди

- (у контексті сталого розвитку): матеріали міжнар. конф. (Рахів, 14–18 жовт. 2002 р.). Рахів, 2002. Т. 1. С. 175–179.
10. Химинець В. В. Місце та роль курортно-рекреаційного кластеру в сталому розвитку Карпатського регіону // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2014. Вип. 1 (42). С. 240–247.
  11. Юрчик С. М., Терлецький В. К. Туристичні об'єкти Польщі // Turizmliol : сайт. – 2019. – 25 травня. – URL: <https://turizmliol.wordpress.com/2019/05/25/туристичні-об'єкти-польщі/>
  12. Зростає привабливість Польщі серед іноземних туристів // Polskie Radio : Українська служба новин. – 2023. – 6 вересня. – URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/artukul/3236965/>
  13. Польща стає все популярнішою серед туристів // Navimigrant : блог про життя в Польщі. – 2024. – 28 вересня. – URL: <https://navimigrant.pl/blog/zhyttya-v-polshhi/polshha-staje-vse-populyarnishoyu-sered-turystiv/>
  14. Польща стає все популярнішою серед туристів // Monitor-Press : український інформаційний портал у Польщі. – 2024. – 27 вересня. – URL: <https://www.monitor-press.info/uk/news/22219-polshha-staje-vse-populyarnisoyu-sered-turistiv>
  15. Писарева І., Яловнича К. Сталий розвиток туризму в цифрову епоху: розвиток смарт-дестинацій // Економіка та суспільство. – 2024. – № 69. – С. 620–627. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-104> – URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/>
  16. Ладнова Ю. Де покататися на лижах у Польщі? // Sestry.eu : туристичний онлайн-журнал. – 2024. – 18 листопада. – URL: <https://www.sestry.eu/statti/de-pokatatisya-na-lizhah-u-polshchi>

17. Якубовський М. Закопане. Винахід народної архітектури / пер. з пол. В. Бутевич // Novapolshcha : проект Польського інституту у Києві. – 2022. – 9 грудня. – URL: <https://novapolshcha.pl/article/zakopane-vinakhid-narodnoyi-arkhitekturi/>
18. Кілька фактів про Закопане // Polscha.travel : туристичний портал Польщі. – 2024. – URL: <https://www.polscha.travel/uk/кілька-фактів-про-закопане/>
19. Закопанський стиль // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Закопанський_стиль
20. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі : колективна монографія / за наук. ред. І. М. Волошина. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. – 328 с. – URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/69/1/>
21. Юхименко П. І., Гацька Л. П., Півторак М. В. та ін. Міжнародний менеджмент : навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 488 с. – URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/239620/mod_resource/
22. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави : міжнародний, національний, регіональний досвід : монографія / за ред. А. Ю. Парфіненка. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 280 с. – URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/403227/mod_resource/content/
23. Google. Закопане : [зображення] / Google зображення. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://www.google.com/search?q=ЗАКОПАНЕ> – Назва з екрана. – Дата звернення: 06.06.2025.